

قاعده ید

www.ketab.ir

دکتر حسین فولادی

سرشناسه	فولادی دارایی، حسین، ۱۳۷۰ -
عنوان و نام پدیدآور	قاعده ید / حسین فولادی
مشخصات نشر	تم: مطبوعات دینی، ۱۴۰۳
مشخصات ظاهری	۸۶ ص
شابک	978-600-145-124-9
وضعیت فهرست نویسی	فینا
یادداشت	کتابنامه: ص ۸۶-۸۱
موضوع	قاعده ید *Yad formula (Islamic law) معاملات (فقه) *Transactions (Islamic law) مالکیت (فقه) (Property Islamic law) وقف (فقه) (Waqf Islamic law) حقوق مدنی (فقه) (Civil rights Islamic law)
رده بندی کنگره	۱۶۹/۵۲BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۳۲۴
شماره کتابشناسی ملی	۹۸۳۵۷۲۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فینا

www.ketab.ir

انتشارات
مطبوعات دینی

قاعده ید

دکتر حسین فولادی

مطبوعات دینی

اول / ۱۴۰۳

وزیری / ۹۰

احسان / ۱۰۰

قیمت / ۱۲۰۰۰۰ تومان

شابک / ۹-۱۲۴-۱۴۵-۶۰۰-۹۷۸

ISBN: 978-600-145-124-9

صفائیه، کوچه ممتاز، فرعی ۶، پلاک ۷

تلفن: ۷۷۴۲۸۴۷

WWW.MATBOODATDIDI.IR

فهرست مطالب

پیشگفتار	۹
فصل ۱: تعریف و شرایط اعتبار قاعده ید	۱۲
۱. تعریف صاحب جواهر	۱۲
۲. تعریف شیخ مرتضی انصاری	۱۲
۳. تعریف ابن ادریس حلی	۱۲
اشکالات وارده بر تعاریف	۱۳
۱. اشکال بر تعریف صاحب جواهر	۱۳
۲. اشکال بر تعریف شیخ انصاری	۱۳
۳. اشکال بر تعریف ابن ادریس حلی	۱۳
تعریف مختار	۱۴
شرایط اعتبار قاعده ید در اثبات مالکیت	۱۴
۱. مشروعیت تصرف	۱۵
۲. عدم وجود دلیل قوی تر	۱۵
۳. استمرار تصرف	۱۶
۴. تصرف متصرف به عنوان مالک	۱۶
۵. معلوم بودن مال و متصرف	۱۷

۶. عدم مخالفت با قوانین عمومی ۱۷
- فصل ۲: اهمیت و جایگاه قاعده ید در فقه و حقوق اسلامی ۱۹
۱. کاربرد گسترده در حوزه‌های مختلف فقه ۱۹
۲. نقش قاعده ید در اثبات مالکیت ۱۹
۳. تسهیل حل اختلافات حقوقی ۲۰
۴. اهمیت عملی در جوامع اسلامی ۲۰
۵. انطباق با اصول عدالت ۲۱
۶. جایگاه قاعده ید در نظام‌های حقوقی مدرن ۲۱
- فصل ۳: تاریخچه قاعده ید ۲۴
۱. ریشه‌های قاعده ید در قرآن و سنت ۲۴
۲. توسعه قاعده ید در آثار فقهی اولیه ۲۵
۳. دوران کلاسیک فقه و توسعه تفصیلی قاعده ید ۲۵
۴. قاعده ید در دوران معاصر ۲۶
۵. قاعده ید و نظام‌های حقوقی کشورهای اسلامی ۲۷
۶. تطورات قاعده ید در فقه اسلامی ۲۸
- فصل ۴: مستندات و مدارک قاعده ید ۳۰
۱. مستندات قرآنی قاعده ید ۳۰

استثنائات قاعده ید در فقه حنبلی.....	۷۳
تفاوت‌ها با سایر مذاهب.....	۷۴
فصل ۹: چالش‌های قاعده ید.....	۷۷
۱. چالش‌های مربوط به سوءاستفاده از قاعده ید.....	۷۷
راه‌حل: تقویت نظارت قضایی و اصلاح قوانین.....	۷۷
۲. چالش‌های مرتبط با تصرفات عدوانی.....	۷۸
راه‌حل: اعمال محدودیت‌های قانونی برای تصرفات غاصبانه.....	۷۸
۳. چالش‌های مربوط به عدم وجود مدارک رسمی مالکیت.....	۷۸
راه‌حل: توسعه سیستم‌های ثبت مالکیت رسمی.....	۷۹
۴. چالش‌های مربوط به اموال عمومی و وقفی.....	۷۹
راه‌حل: تقویت قوانین مربوط به اموال عمومی و وقفی.....	۷۹
۵. چالش‌های مرتبط با اموال مشاع.....	۸۰
راه‌حل: تعیین قوانین دقیق برای اموال مشاع.....	۸۰
۶. چالش‌های مربوط به اختلاف در مدت تصرف.....	۸۰
راه‌حل: استفاده از شواهد معتبر و کارشناسان.....	۸۰
۷. چالش‌های مرتبط با اموال بدون سند رسمی.....	۸۱
راه‌حل: ایجاد سیستم‌های کارآمد برای صدور اسناد مالکیت.....	۸۱

۸. چالش‌های مربوط به تغییر مالکیت از طریق قراردادهای نانوشته ۸۱
- راه‌حل: ترویج استفاده از قراردادهای رسمی و مکتوب ۸۱
۹. چالش‌های مرتبط با اراضی کشاورزی و منابع طبیعی ۸۲
- راه‌حل: تنظیم قوانین خاص برای منابع طبیعی و اراضی کشاورزی ۸۲
۱۰. چالش‌های مربوط به دعاوی ارث ۸۲
- راه‌حل: تقسیم عادلانه ارث و تنظیم مدارک قانونی ۸۲
۱۱. چالش‌های مربوط به املاک وقفی و مساجد ۸۳
- راه‌حل: تقویت نظارت بر املاک وقفی و مساجد ۸۳
- منابع ۸۴

پیشگفتار

فقه اسلامی به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع حقوقی و قانونی، بر مجموعه‌ای از قواعد استوار است که به تفسیر و تنظیم روابط اجتماعی، اقتصادی، و فردی مسلمانان پرداخته و نقش تعیین‌کننده‌ای در حل مسائل روزمره ایفا می‌کند. یکی از قواعد کلیدی در این راستا، **قاعده فقهی ید** است. این قاعده که در بیشتر ابواب فقه و حقوق اسلامی از جمله معاملات، مالکیت، و حقوق خصوصی نقش برجسته‌ای دارد، یکی از مباحث بنیادین برای درک بهتر فقه اسلامی و تطبیق آن با مسائل حقوقی مدرن است.

فقه اسلامی از دیرباز به عنوان نظامی جامع و انعطاف‌پذیر شناخته شده است که با تکیه بر اصول و قواعدی پایدار، به تنظیم و هدایت امور زندگی مسلمانان پرداخته است. در میان این اصول و قواعد، برخی از آن‌ها به دلیل جایگاه ویژه‌ای که در تعیین مالکیت و حق تصرف دارند، از اهمیت بیشتری برخوردارند. **قاعده ید** یکی از همین اصول اساسی است که نه تنها در فقه اسلامی، بلکه در رویه‌های حقوقی جوامع اسلامی نیز تأثیری ماندگار داشته است.

این قاعده که با بیان ساده، **تسلط و تصرف فرد بر یک مال را نشانه مالکیت او** فرض می‌کند، در بسیاری از موقعیت‌های عملی و قضایی کاربرد دارد. از این رو، فهم دقیق این قاعده و ریشه‌های فقهی و حقوقی آن، به درک عمیق‌تری از مبانی حقوق اسلامی و نحوه اجرای عدالت در آن کمک می‌کند.

قاعده ید، در مسیر تحول فقهی خود، از ابتدایی‌ترین منابع اسلامی تا به امروز، در میان فقیهان و عالمان حقوق مورد توجه و تحقیق قرار گرفته و به عنوان یکی از پایه‌های اصلی در موضوعات مختلف حقوقی و شرعی به کار رفته است. هدف این کتاب، بررسی دقیق و جامع این قاعده از دیدگاه‌های مختلف فقهی و تحلیل تاریخی و عملی آن در بسترهای گوناگون است.

نویسنده در این کتاب تلاش دارد تا ضمن ارائه روایتی دقیق از مفهوم و کاربرد قاعده
ید، به روشن سازی اهمیت آن در نظام فقهی و حقوقی اسلامی بپردازد و مباحث
پیرامونی را به گونه ای ساده و در عین حال تخصصی برای خوانندگان مطرح کند.